

УДК 341.222[(477):(470+571)]

ДЕМАРКАЦІЯ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОГО КОРДОНУ

Романуха О.М.

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Стаття присвячена проблемі демаркації сучасного кордону України. У ній розкриваються головні аспекти цієї важливої справи, аналізується розвиток переговорного процесу, характеризуються основні двосторонні угоди. Значна увага приділяється виокремленню причин, що заважали швидкому завершенню цієї роботи. У висновках дається оцінка стану демаркації українського кордону.

Ключові слова: кордон, демаркація, Україна, Росія, угода, протистояння.

Постановка проблеми. Визначення і облаштування лінії державного кордону на місцевості має велике значення. Це допомагає уникнути в майбутньому територіальних конфліктів, стримувати діяльність злочинних угруповань, зупиняти нелегальну міграцію. Чітко визначена лінія кордону необхідна не лише з точки зору окреслення меж дії суверенітету країни, але й позиції захисного бар'єру. За твердженням експертів Центру миру, конверсії та зовнішньої політики України у 2001 р. (ЦМКЗПУ), близько 90% нелегальних мігрантів, переважно з країн Азії, потрапляло в Україну через україно-російський кордон, причому понад дві третини їх потрапляло в Україну поза межами контрольно-пропускних пунктів, тобто завдяки відсутності визначеної лінії кордону на місцевості [4]. Чітке розмежування територій надає і економічні переваги. Це дає змогу покращити інвестиційну привабливість прикордонних регіонів, стимулювати розвиток транзитних можливостей обох країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню даного питання приділяється значна увага. На сторінках газет, журналів, інтернет-ресурсів розглядаються окремі аспекти демаркації українського кордону. Серед значної кількості публікацій увагу привертає робота П. Медведя, В. Губенко «Кордон – візитна картка держави» [6]. У ній йдеться про необхідність найшвидшого оформлення правового статусу українського кордону, встановлення сучасних пропускних постів. Не менш цікавою є стаття Б. Трегуба «За державний кордон сперечаємося по кожному метру» [13]. Автор робить аналіз переговорного процесу, говорить про труднощі, з якими довелось зі-

ткнутися українським дипломатам, відзначає досягнуті результати. Б. Трегуб звертає увагу на взаємозв'язок економічних інтересів держав та проблем демаркації кордону. Однак, згадані публікації торкалися лише окремих аспектів обраної теми та не розкривали її повною мірою.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Подальшого аналізу потребує визначення проблем, що заважали швидкій демаркації українсько-російського кордону, стан справи на сьогоднішній момент, узагальнення накопиченого матеріалу, а не фрагментарне його подання, розгляд питання демаркації у взаємозв'язку з іншими аспектами двосторонніх відносин Києва та Москви.

Мета статті полягає у вивченні демаркації сучасного українсько-російського кордону.

Виклад основного матеріалу. Досягнувши домовленості щодо делімітації українсько-російського кордону почався етап його демаркації. Демаркація кордону не завжди базується на встановленні суцільної огорожі між територіями країн, а переважно на встановленні прикордонних знаків, що знаходяться один від одного у полі зору та попереджають про початок території іншої країни. На перших етапах позиція України щодо демаркації кордону полягала саме у формальному визначенні меж країн, а не встановленні прикордонних перепон. Проте переговорний процес 2004-2008 рр. щодо підписання угоди з демаркації українсько-російського кордону був малоефективним. Головна причина цього – різка зміна зовнішньополітичного вектору України та проголошення курсу на Євроінтеграцію [3]. Намагання нової влади перебудувати характер дво-

сторонніх взаємин призвели до погіршення стосунків та штучного гальмування будь яких дій чи навіть реверсу у раніше намічених напрямках роботи. Так 15 січня 2007 р. в Росії вступив в дію закон «Про міграційний облік» і поправки до закону «Про правове становище іноземних громадян» [15]. Цими документами був введений «повідомний порядок постановки на міграційний облік» для громадян СНД, що користуються правом безвізового в'їзду. Хоча до українців, як було відмічено, нові принципи не були застосовані, російська сторона впродовж року неодноразово порушувала питання про необхідність їх введення. Небажання доводити справу до кінця з російського боку можна пояснити побоюванням вступу України в НАТО чи погодження на розміщення систем ПРО. У даному випадку Росія несла б значні геополітичні втрати, що відразу позначилися б на стані її економіки та міжнародному авторитеті.

В існуючій ситуації переговори не мали результативності аж до початку 2008 р. У січні 2008 р. в Києві відбулися консультації експертів обох країн. Під час зустрічі вони обговорили проект двосторонньої угоди, а також проект положення про загальну демаркаційну комісію. Однак досягнути спільного консенсусу делегатам не вдалось. «Позиція російської сторони по демаркації полягала в наступному: вони вважали за краще розглядати питання межі в комплексі – демаркації сухопутної ділянки і делімітації Азовського моря і Керченської протоки», – заявив колишній керівник МЗС України П. Порошенко. – «Наша позиція протилежна. Ми пропонуємо російській стороні все-таки перейти до переговорів з демаркації, тому що ціну, яку платить Україна за її відсутність, є життя людей. Ми не можемо далі тягнути з демаркацією». При цьому П. Порошенко визнав, що за останні роки Російська Федерація і Україна не наблизилися до компромісу з питань державних кордонів. «Має бути погоджена позиція. З цього питання я вимушений констатувати: у нас з російською стороною її немає. Причому ми від неї далі, ніж були під час останніх переговорів, в яких я брав участь у 2005 р... Можливо, це наслідок політики нот» [7].

Не переконували Москву і тенденції розвитку світової економіки (підняття економік країн Сходу та збільшення товаропотоку і транзиту), необхідність перегляду транспортних коридорів, налагодження функціональної системи транзиту. Для прикладу, протягом 1999-2011 рр. в Україні постійно зростала динаміка пропускних операцій. Якщо в 1991 р. через український кордон у цілому було пропущено 14,5 млн. осіб то у наступні 1998 р. – 51 млн., 2005 р. – 73, 5 млн., 2011 р. – 89,1 млн. чоловік. Аналогічна ситуація простежувалася і у напрямку переміщення транспортних засобів. У 1991 р. кордон України перетнуло 1,9 млн. одиниць транспорту, 1998 р. – 12 млн., 2005 р. – 17 млн., а 2011 р. – 20 млн. транспортних засобів. Цьому сприяло завершення облаштування прикордонних пунктів пропуску у тому числі і на кордоні з Російською Федерацією (завершено у 2004 р.). Як наслідок у 2006 р. на українсько-російській ділянці державного кордону було зафіксовано зростання пасажиропотоку на 2,2%, а транспортного потоку – на 3,2% [8].

Тенденція щорічного збільшення обсягів перевезення осіб та вантажів зберігалася протягом усіх останніх років. Усе це свідчило про перетворення України на транзитну країну з оптимальною мережею пунктів пропуску, максимальною наближеною інфраструктурою та механізмів функціонування кордонів до вимог ЄС.

Намагаючись вплинути на хід переговорного процесу Україна знову повертається до ідеї самостійного визначення лінії кордону з обох боків. Про таку можливість заявив директор Першого територіального департаменту Міністерства закордонних справ України Л. Осаволук на брифінгу в Києві у 2009 р.: «Росія може самостійно визначити сухопутні кордони з Україною». Він також нагадав, що російська сторона в односторонньому порядку почала демаркацію сухопутного кордону з Естонією. За його словами на сьогоднішній день немає ніякої результативності в переговорному процесі між Україною і Росією з цього питання, і незважаючи на раніше досягнуті домовленості на рівні президентів двох країн залишається «все менше і менше надій на спільну демаркацію українсько-російського кордону». Позиція російської сторони, зазначив український дипломат, спонукає до аналізу ситуації і методів, завдяки яким можна захистити державний кордон України. Така зміна позицій багато у чому відбулася після підписання 12 грудня 2008 р. Українсько-американської Хартії про стратегічне партнерство. Згідно заяви заступника помічника державного секретаря США Дейвіда Меркела, Хартія має на меті розбити лінію заяв Москви, що вона окреслила межі та вимагає зупинити й розвернути розширення впливу США.

Ситуація змінилась після чергової ротації політичних сил в Україні у 2010 р. У травні того ж року відбулося третє засідання українсько-російської міждержавної комісії, що пройшло в рамках офіційного візиту Президента Росії Д. Медведєва в Україну. У цей час 17 травня 2010 р. міністр закордонних справ України К. Грищенко та міністр закордонних справ Російської Федерації С. Лавров підписали угоду «Про демаркацію українсько-російського державного кордону». У 2 статті документу говорилося про створення спільної демаркаційної комісії, що мала покращити та активізувати роботу у даному напрямку [14]. Однак такі успіхи стали приводом до критики з боку експертів. За словами експерта з питань міжнародної безпеки Г. Яворської, після укладеної 17 травня домовленості Україна, найімовірніше, відмовиться від вимоги зберегти водну межу в Азовському морі і Керченській протоці по лінії адміністративного ділення між союзними республіками за часів СРСР. Питання демаркації сухопутного кордону (встановлення межі на місцевості) і делімітації водного кордону (встановлення межі на карті) дві країни завжди розглядали нерозривно» [10].

Відразу пролунали і перші прогнози щодо початку демаркаційних робіт. Так посол України в Росії В. Єльченко у 2010 р. висловив сподівання, що практичні роботи з демаркації україно-російського кордону почнуться в 2011 р. При цьому вже через тиждень відбудеться перше засідання спільної україно-російської демаркаційної комісії, яка була створена відповідно до угоди

про демаркацію. «Ця комісія включає фахівців у сфері демаркації», – зазначив Єльченко. Він також додав, що відповідні кошти на проведення демаркації передбачені в проекті держбюджету України на 2011 р. [9].

Питання демаркації кордонів перебувало і на особливому контролі президентів обох країн. Так 18 жовтня 2011 р. у м. Донецьк відбулася зустріч В. Януковича та Д. Медведєва. Під час її проведення керівниками держав було зазначено важливість прискорення процесу демаркації українсько-російського кордону. Як результат 25-27 жовтня 2011 р. в Чернігові відбулося п'яте засідання спільної українсько-російської демаркаційної комісії. Делегати узгодили місце встановлення першого прикордонного знаку на українсько-російському держкордоні, а також продовжили роботу з підготовки документів, необхідних для проведення подальших демаркаційних робіт [2].

Велике значення почало надаватися розвитку прикордонного співробітництва. Так 24 червня 2010 р. у м. Воронежі відбулося засідання колегій МВС України та Російської Федерації за участю міністрів внутрішніх справ. У результаті обговорень були визначені питання, що турбували місцевих мешканців: викрадення транспорту; крадіжка худоби; наркоторгівля; контрабанда тощо. За підсумками зустрічі було підписано домовленість силових структур України та Росії «Про співробітництво в охороні правопорядку прикордонних районах двох держав». Угода мала допомогти налагодити швидкий обмін оперативною інформацією між прикордонними районними відділами [1]. З метою покращення перетину митних пунктів 18 жовтня 2011 р. у м. Донецьку Урядом Російської Федерації та Кабінетом міністрів України було досягнуто домовленість «Про співробітництво при здійсненні спільного контролю осіб, транспортних засобів і товарів на російсько-українському державному кордоні», а також «Спрощений режим перетину кордону мешканцями прикордонних українських та російських областей». Одним з ключових положень нового порядку перетину кордону стала можливість його проходження не лише пішки, але і на особистому автотранспорті. Жителі Луганської, Донецької, Сумської, Чернігівської областей і Криму можуть перетинати українсько-російську межу в усіх пунктах пропуску через «зелений коридор» без заповнення імміграційної картки, планувалося відкриття додаткових 18 пунктів пропуску. Серед об'єктивних факторів активізації роботи по підписанню угод щодо режиму кордону, був чемпіонат з футболу ЄВРО-2012. За словами російської делегації, демаркація кордону не мала призвести до ускладнення взаємних поїздок громадян Росії і України. Це було заявлено під час сьомого засідання спільної російсько-української демаркаційної комісії, що відбулося 25-26 січня 2012 р. в м. Донецьку [12].

Реалізація польового етапу демаркаційних робіт почалася у 2012 р. Цьому сприяло проведення у квітні 2012 р. в м. Києві робочої зустрічі міждержавних комісій на якій було визначено проходження точки стику кордонів України, Російської Федерації та Білорусії, затверджено план роботи з демаркації кордону на 2012 р., а

керівник департаменту інформаційної політики України О. Волошин заявив про початок 2 квітня 2012 р. польового етапу демаркації українсько-російського кордону. Урочисте подією у цьому відношенні стало встановлення 7 листопада 2012 р. першого прикордонного знака неподалік населеного пункту Сеньківка. У заході приймали участь перший заступник Міністра закордонних справ України Р. Демченко, статс-секретар – заступника Міністра закордонних справ Російської Федерації Г. Карасін, Голова Державної прикордонної служби України М. Литвин, керівник Прикордонної служби ФСБ РФ В. Пронічев, представники місцевої влади. Під час урочистостей було заявлено, що за відносно короткий період перемовин міждержавній комісії вдалося повністю визначити проходження лінії держкордону на Чернігівсько-Брянській ділянці із зазначенням точок для встановлення 631 прикордонного знаку на 222 кілометрах, і узгодити її вздовж 56 кілометрів на Сумсько-Брянському відрізку, уточнивши точки розташування ще 207 знаків [11].

Такі успіхи багато в чому пояснюються трансформацією зовнішньополітичної ситуації, потеплінням у двосторонніх відносинах, активізацією діалогу про участь України в Митному союзі, а у 2013 р. підписання нею угоди про статус спостерігача у Митному союзі. Це мало геополітичні наслідки. Так экс-посол США Стивен Пайфер під час дискусійного клубу «Відкрий світ», що організовувався за ініціативою Фонда Арсенія Яценюка «Відкрий Україну», заявив: «Віктор Янукович має зробити вибір між Європейським та Митним Союзом. Також Пайфер підкреслив, що Україна більше не є геополітичним питанням для США, як це було в 1990-х роках. Це повністю заперечувало позицію США 2008 р. коли вони закликали Україну розбити заяву Росії про окресленість меж її впливу.

Проте початок польових робіт виявив перші недоліки переговорного процесу. У липні 2011 р. російська сторона за ініціативою Російської залізниці звернулася з проханням перегляду лінії кордону. Річ у тім, що 30 км. ділянка російської залізниці проходила по українській території. Це викликало певні незручності та зменшувало економічний ефект через необхідність оренди землі. Йдеться про ділянку на межі Ростовської і Луганської областей, де частина залізничної гілки, яку експлуатує РЖД (Південно-східна і Північнокавказька дороги), кілька разів перетинала кордон Росії і України. У віданні РЖД знаходиться станція «Зориновка». Хоч вона і відноситься до Лискинського регіону Південно-східної залізниці, але розташована на території Меловського району Луганської області України [5].

Спірну ділянку, росіянам орендувати в Україні доводиться незаконно. Станція Зориновка і залізничні колії виявилися без господаря, вони не значаться ні на чиему балансі, хоч територіально і відносяться до Луганської області. При цьому Луганська влада всяку відповідальність за невирішеність цього питання з себе знімає, посилаючись на владу верховну – мовляв, це саме в їх, а не в нашій компетенції. Представники РЖД ніяких коментарів про те, як планують вирішити питання зі спірною територією, не дають. Єдина відмова: «Створена спеціальна робоча комісія,

яка вирішує усі питання в поточному режимі». Російська залізниця навіть розглядала варіант будівництва залізничної гілки в обхід України – проект залізничної лінії Прохорівка – Журавка – Чертково – Багайск (748 кілометрів), але ця ідея виявилася занадто дорогою. Тому зараз монополія пропонує вирішити питання з орендою або взагалі пересунути російсько-українську межу так, щоб українські ділянки, які перетинаються РЖД, відійшли російській стороні. Як варіант, розглядалась можливість обміну прикордонними територіями. Головними учасниками перемовин виступали Мінтранс Росії та зовнішньополітичні відомства обох країн.

Аналогічна ситуація виникла на лінії «Россош-Чертково-Міллерово». Над її вирішенням працює російсько-українська міжвідомча група. Зокрема, сторони спільно розглядають проект міжурядової угоди про умови передачі російській стороні прав на ті об'єкти залізничної інфраструктури, які будуть визнані власністю України.

«Сама ідея виглядає фантастичною, навряд чи Україна на це піде», – говорить із цього приводу гендиректор Центру політичної кон'юнктури С. Міхеев. За його словами, для здійснення цієї угоди потрібний справедливий обмін, проте незрозуміло, що готова запропонувати нам Росія, зрозуміло лише, що вони хочуть від нас отримати.

За словами заступника директора Центру Разумкова В. Чалого, передача Росії навіть невеликої частини української території на сьогодні неможлива. «Такі питання можна розглядати роками, – стверджує експерт. – Ніхто не піде на те, щоб передати частину української території Росії. Була схожа ситуація на кордоні з Молдовою – там по території двох країн проходила автомобільна траса. Компроміс шукали декілька років. Але і досі деякі політики Молдови не задоволені розмежуванням землі».

Існування таких ситуацій на думку українського дипломата і экс-міністра закордонних справ А. Зленко є дивним: «В процесі підготовки Угоди про держкордон кожна ділянка, кожна дорога, кожне селище – усе розглядалося детальним чином. Як могло статися, що цей момент був упущений, я не знаю, адже Угода означає, що згода обох сторін була отримана на підписання його саме у такому вигляді». Втім, він вважає, що «повернення до цього питання, в принципі, можливо» [5]. Ще в 60-70-х роках в Міністерстві шляхів сполучення і Раді міністрів СРСР деякі експерти пропонували упорядкувати міжобласні межі між республіками і уточнити приналежність ряду прикордонних станцій і мостів. Але пропозиції такого роду не були прийняті, оскільки ніхто не припускав в ті роки розпаду СРСР.

Не до кінця вирішеною залишалася доля ряду сіл та містечок через які безпосередньо проїшов кордон. Через історичні та економічні особливості українсько-російський кордон в радянські часи обріс рядом населених пунктів, що юридично відносилися до різних районів та держав, а фактично складали одне ціле. Прикладом може слугувати селище Меловое Луганської області та м. Чертково Ростовської області. Розпочавши процес демаркації українсько-російського кордону виявилось, що кордон проходить через поселен-

ня. І таких прикладів вдосталь: Матвієво-курганний, Міллеровский, Тарасовский, Куйбишевский райони Ростовської області [5].

Однак завершити двосторонню роботу не вдалось. Політична криза 2014 р. та її переростання у військовий конфлікт зупинили двосторонню роботу у демаркації українсько-російського кордону. 19 листопада 2014 р прем'єр-міністр України А. Яценюк заявив про можливість односторонньої демаркації, що з часом було реалізовано у проекті «Стіна». За словами А. Лисенка, представника Інформаційно-аналітичного центру РНБО Держприкордонслужба підготувала План заходів щодо побудови охорони українсько-російського кордону та адміністративної межі з АР Крим, який передбачає спорудження глибоко-ешелонованої системи оборонних укріплень. Реалізація проекту «Стіна» на українсько-російському кордоні має два етапи. Перший, що фактично вже виконаний передбачає облаштування ділянок, розташованих поза зоною АТО – в межах Чернігівської, Сумської, Харківської областей, а також частково Донецької і Луганської, сухопутної ділянки адміністративної межі з АР Крим, узбережжя Азовського моря, а також з другого рубежу охорони уздовж лінії розмежування.

На другому – після роззброєння незаконних формувань та оновлення лінії кордону передбачено облаштування решти ділянки в межах Донбасу. «Стіна» передбачає земляні та бетонні вали, контрольні-слідові смуги, системи оптико-електронного спостереження, сигналізаційні комплекси, рокадні дороги і фортифікаційні споруди для запобігання руху автомобілів і людей. Реакція Москви на це рішення була негативною. Так посол РФ у Німеччині Володимир Гринін заявив про негативність таких дій та порівняв цей проект з «Берлінським муром».

Висновки і пропозиції. Отже, процес правового оформлення українсько-російського кордону сухоходом підійшовши до завершення свого оформлення знову перетворився на невирішену проблему. Будучи невід'ємно пов'язаним із самою державністю з перших днів існування незалежної України кордон потрапляє у центр українсько-російського діалогу. На початку 90-х років ХХ ст. він стає приводом для втягнення України до нових міждержавних утворень на пострадянському просторі. Зі зміною політичної еліти в Україні у 2004 р. та проголошенням курсу на Євроінтеграцію кордон – камнем спотикання і методом утримання України в зоні впливу Росії. Така надмірна політизація питання була проявом бажання великих країн світу тримати Україну під своїм контролем. Займаючи гарне геополітичне положення Україна ставала об'єктом протистояння зовнішньополітичних блоків, а кордон засобом утримання та маніпуляцій. Проте стверджувати, що підписання делімітаційних та демаркаційних протоколів раз і назавжди зняло проблему не варто. Маючи усі документи та погодження з Російською Федерацією щодо проходження кордону, Україна сьогодні має конфлікт на Сході, що фактично зводить нанівець кропітку роботу попередніх років. Розуміючи безвихідь ситуації влада вдається до односторонньої демаркації, як з позицій захисту своєї території так і намагання зрушити

дане питання з місця. Такі дії звісно не мають повної законності проте показуючи рішучість намірів сприяють завершенню роботи у вирішенні даного питання. Підсумовуючи варто зазначити, проведення делімітації та демаркації кордону важливий процес, з точки зору уникнення територіальних конфліктів, претензій один до одного,

боротьби з нелегальною міграцією, контрабандою. Гарно обкладений та оформлений кордон допомагає підтриманню порядку і стабільності у двосторонніх взаєминах, проте він не знімає усього аспекту політизованості. Кордон як невід'ємна складова державності увесь час буде використовуватися в політичних іграх та протистояннях.

Список літератури:

1. Regnum Приграничные райотделы милиции России и Украины смогут обмениваться информацией в режиме реального времени / regnum // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.regnum.ru/news/1297572.html>
2. Відбулося п'яте засідання українсько-російської демаркаційної комісії / Сайт 26.com // <http://26.com.ua/ua/dnews/v/47427>
3. Договір між Україною і Російською Федерацією про українсько-російський державний кордон / Сайт Верховної Ради України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643_157
4. Завгородня І. Чужі / Інна Завгородня // Український тиждень. – 2010. – № 1-2. – С. 26-29.
5. Кондратьєва Н. Український кордон. Ключ вже у Росії / Н. Кондратьєва // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://joom.org.ua/post/ukraunskyy-kordon-kluach-vche-u-rosiyu>
6. Медвідь П. Кордон – візитна картка держави / П. Медвідь, В. Губенко // Політика і час. – 1993. – № 10. – С. 23-26.
7. Порошенко звинуватив Росію у затягуванні процесу демаркації кордону 5 грудня 2009 р. / NEWSru.ua // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://palm.newsru.ua/ukraine/05dec2009/demarkacz.html>
8. Результати діяльності Державної прикордонної служби України у 1991-2011 рр. Аналітичний матеріал // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dpsu.gov.ua/ua/activities/osd_results/osd_results_2.htm
9. Росія не хоче проводити кордон у Керченській протоці. Пропонує розділити її на зони відповідальності / Сайт newsru.ua // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://newsru.ua/ukraine/09dec2010/ukrusel.html>
10. Сайт Власти Делімітація. Отдадим России часть Украины? / Сайт Власти // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vlasti.net/news/88935>
11. Сайт Державної прикордонної служби України Від початку демаркаційних робіт на українсько-російському кордоні встановили 13 основних прикордонних знаків / Державна прикордонна служба України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dpsu.gov.ua/ua/about/news/news_740.htm
12. Соломко І. Корреспондент: Жизнь крайних. Как живут люди в разделенном между Украиной и Россией городке Меловое / И. Соломко // Корреспондент. – 2012. – № 15. – С. 7.
13. Трегуб Б. За державний кордон сперечаємося по кожному метру / Б. Трегуб // Щотижневик 2000. – 2007. – 31 травня. – С. 5.
14. Угода між Україною і Російською Федерацією про демаркацію українсько-російського державного кордону // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643_365
15. Федеральный закон от 18 июля 2006 г. № 109-ФЗ «О миграционном учете иностранных граждан и лиц без гражданства в Российской Федерации» / Сайт правовой помощи // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://base.garant.ru/12148419/>

Романуха А.Н.

Донецкий национальный университет экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского

ДЕМАРКАЦИЯ УКРАИНО-РОССИЙСКОЙ ГРАНИЦЫ

Аннотация

Статья посвящена проблеме демаркации современной границы Украины и России. В ней раскрываются главные аспекты этого важного дела, дается анализ развития переговорного процесса, характеризуются основные двусторонние соглашения. Большое внимание уделяется выделению причин, которые мешали быстрому завершению этой работы. В выводах дается оценка состояния демаркации украинской границы.

Ключевые слова: граница, демаркация, Украина, Россия, договор, противостояние.

Romanukha O.M.

Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky

DEMARCATON UKRAINIAN-RUSSIAN TO BORDER

Summary

The article deals with the problem of the demarcation of the modern Ukrainian border. It is analyzed the dynamics of the negotiations and also the bilateral treaties. Special attention is paid to the causes, which prevented to finish delimitation. The author describes the state of the formation of the modern Ukrainian border.

Keywords: border, demarcation, Ukraine, Russia, agreement, opposition.